

ESIOPETUS-
SUUNNITELMA

ESIOPETUS

SISÄLTÖ

JOHDANTO	2
1. MITÄ ESIOPETUS ON?	3
1.1. ESIOPETUKSEN LAAJUUS	3
1.2. ESIOPETUKSEN TYÖTAVAT	3
2. ESIKOULULAISEN MUOTOKUVA	4
2.1. FYYSISIÄ MUUTOKSIA	4
2.2. SOSIAALINEN KEHITYS	4
2.3. TUNNE-ELÄMÄ	4
2.4. AJATTELUN KEHITYS	4
2.5. LEIKKI	5
3. MITÄ ESIOPETUS SISÄLTÄÄ?	5
3.1. LEIKKI	5
3.2. YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO	6
3.3. KIELI JA VUOROVAIKUTUS	7
3.3.1. TYÖTAVAT	8
3.3.2. KIELEN JA VUOROVAIKUTUKSEN SISÄLLÖT	8
3.4. MATEMATIIKKA	9
3.4.1. MATEMATIIKAN TYÖTAVAT	10
3.4.2. MATEMATIIKAN TAIDOT JA SISÄLLÖT	10
3.5. ETIIKKA JA KATSOMUS	11
3.6. TERVEYS	12
3.7. FYYSINEN JA MOTORINEN KEHITYS	12
3.7.1. LAPSEN LIIKUNNALLISEN KEHITYKSEN TIKAPUUT	13
3.7.2. LIIKUNNAN LUKUTAITO	13
3.7.3. LIIKUNNAN SISÄLTÖ	14
3.8. TAIDE JA KULTTUURI	15
3.8.1. MUSIIKKI	15
3.8.2. KUVALLINEN ILMAISU	16
3.8.3. KÄDEN TYÖT	16
4. YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN JA MUIDEN SIDOSRYHMIEN KANSSA SEKÄ OPPILASHUOLTOTYÖ	17
4.1. MITÄ YHTEISTYÖ ON?	17
4.2. OPPILASHUOLTOTYÖ	18
5. ARVIOINTI	18
6. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN ESIOPETUS	19

LIITTEET

JOHDANTO

Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla häntä vastuulliseen toimintaan. Esiopetuksen tulee myös ohjata lapsen kykyä noudattaa yleisesti hyväksytyjä sääntöjä sekä toisten ihmisten arvostamista. Esiopetuksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on lapsen suotuisien kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytysten edistäminen. Oppimisympäristö rakennetaan siten, että se tukee em. edellytyksiä. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista ympäristöä, jossa toiminta toteutuu. Oppimisympäristössä keskeistä on vuorovaikutus, erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät. Hyvä oppimisympäristö on myös terveellinen, esteettisesti miellyttävä ja tukee monipuolisesti lapsen turvallisuutta.

Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät sekä lapsen yksilöllisistä kehittymismahdollisuuksista että oppimisedellytyksistä. Oppimistavoitteena on lapsen myönteisen minäkuvan vahvistaminen sekä hänen oppimaan oppimistaitojensa kehittämisen. Uudet taidot rakentuvat jo aiemmin opittuun. Vertaisryhmässä opitaan vuorovaikutusta ja sosiaalisia taitoja.

Esiopetussuunnitelma lähtee huoltajien ensisijaisesta kasvatusvastuusta. Esiopetus tukee vanhempia kasvatustehtävässä. Luottamuksellinen suhde esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kesken on ensiarvoisen tärkeä, jotta esiopetuksen tavoitteet toteutuisivat.

Reisjärven esiopetuksen opetussuunnitelmassa painotetaan sosiaalisuutta ja ympäristökasvatusta. Sosiaalisuuden keskeisiä sisältöalueita ovat pettymysten sietokyky, kyky kuunnella ja ilmaista itseään (tulla kuulluksi), kyky huomioida toiset, empatia, kyky odottaa omaa vuoroaan, hyvät käytöstavat, sääntöjen noudattaminen, kyky mukautua erilaisiin tilanteisiin sekä kyky toimia erilaisten ihmisten kanssa ja erilaisissa ryhmissä. Ympäristökasvatuksen tärkeimpiä sisältöalueita ovat lapsen tutustuminen omaan elinympäristöönsä ja sen kautta turvallisuuden kokeminen (lapsi huomaa olevansa osa elinympäristöään), elämysten ja kokemusten saaminen luonnosta, se, että lapsi tajuaa voivansa omalla toiminnallaan vaikuttaa ympäristöönsä ja että hän oppii arvostamaan sekä rakennettua että luonnonvaraista lähiympäristöään ja että lapsi tutustuu Reisjärven kulttuuriin ja kotiseutuperinteeseen.

1) MITÄ ESIOPETUS ON?

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Siinä tuetaan ja seurataan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä sekä ennalta ehkäistään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia.

Esiopetus on tavoitteellista ja suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, joka liittyy kiinteästi sekä varhaiskasvatukseen että alkuopetukseen. Esiopetus tukee lapsen kehittymisen kannalta keskeisiä prosesseja. Se edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä, parantaa heidän oppimisedellytyksiään sekä ennalta ehkäisee mahdollisia oppimisvaikeuksia. Esiopetus tukee myös kouluvalmiuksien kehittymistä (ks. liite 1).

1.1. Esiopetuksen laajuus

Esiopetuksen laajuus on vähintään 700 tuntia vuodessa. Käytännössä se tarkoittaa noin 4 tuntia päivässä eli 19 tuntia viikossa. Esiopetus on lapsesta lähtevää ja leikinomaista, kokonaisvaltaista toimintaa ilman oppiaineiden tuntijakoa. Esioppilaan päivä koostuu ulkoilusta, ruokailusta, leikistä, itseohjautuvasta sekä ohjatusta toiminnasta ja siirtymisistä tilanteista toisiin. Kaikki lapsen päivään kuuluvat toiminnot mahdollistavat kasvatusta ja oppimista.

Esimerkki esiopetuksen vuosisuunnitelmarungoksi:

Leikki	250 tuntia
Liikunta	70 tuntia
Sadut, lukuhetket, draama	70 tuntia
Ulkoilu	70 tuntia
Käden työt	70 tuntia
Projektit, teemat, retket	100 tuntia
Musiikki	70 tuntia
Yhteensä	700 tuntia

Esiopetus vahvistaa lapsen kokemuksia omasta osaamisestaan yksin ja yhdessä muiden kanssa. Lapsi oppii itsenäiseksi ja kantamaan vastuuta itsestään ja muista. Esiopetuksen pitkän aikavälin tavoitteena on edesauttaa lapsen kasvua vastuuntuntoiseksi aikuiseksi.

1.2. Esiopetuksen työtavat

Esiopetuksessa käytetään hyvin monia erilaisia työtapoja. Ne riippuvat opetettavasta asiasta ja kohderyhmän koostumuksesta. Keskeisiä työtapoja ovat toiminnallisuus, kokeilu ja keksiminen, pienet työtehtävät, elämyksellisyys ja leikki. Esiopetuksen tärkein oppimismenetelmä on leikki. Leikin avulla lapsi käsittelee tunteitaan ja kokemuksiaan. Samalla hän oppii hallitsemaan oppimiaan asioita ja hänen minäkuvansa syventyy. Lapsella on oltava oikeus jatkuvasti päästä leikin, sadun ja mielikuvituksen maailmaan.

2.ESIKOULULAISEN MUOTOKUVA

Esikoulun alkaessa osa lapsista on viisi- ja osa kuusivuotiaita. Tämän vuoksi lasten kehitykselliset erot voivat olla huomattavia.

Viisivuotiaat ovat kehityksessään suvantovaiheessa. Kuuden vuoden ikä aiheuttaa perinpohjaisia sekä sielullisia että ruumiillisia muutoksia. Lapsi ja ympäristö joutuvat sopeutumaan uuteen minäkuvaan.

2.1.Fyysisiä muutoksia

- pituuskasvu. pyöreys häviää, maitohampaat lähtevät, rauhattomuus, kömpelyys, kasvukipuja, fyysisesti aktiivinen
- levoton, koko ajan menossa
- vartalon hallintaa vaativat perusliikkeet osataan esim. käveleminen, juokseminen, hyppiminen
- liikeyhdistelmien oppiminen alkaa: monimutkaisten liikesarjojen suorittaminen ei onnistu heikon liikekoordinaation vuoksi tasapainotaidot monipuolistuvat
- notkeus ja liikenopeus kehittyvät
- hiihdon, luistelun, uinnin ja polkupyörällä ajon perustaidot opitaan

2.2.Sosiaalinen kehitys

- itsekeskeisyys, rooli- ja sääntöleikit tärkeitä, irtautuminen kotoa helpottuu, opettajan ihannointi, voimakas eläytymiskyky, säännöt mustavalkoisia, niiden noudattaminen periaatteella joko tai, on aloitteellinen ja toiminnanhaluinen, haluaa ja osaa ottaa vastuuta
- lapsi tarvitsee johdonmukaiset ja selvät rajat
- suhde toisiin lapsiin: kaverit alkavat olla tärkeitä, ryhmästä etsitään johtaja, tytöt leikkivät tyttöjen kanssa ja pojat leikkivät poikien kanssa, paras kaveri on tärkeä

2.3.Tunne-elämä

- häilyvää, mielialat ja -halut vaihtelevat
- arvostelee vanhempiaan, kuitenkin hellyydenkipeä
- ei tiedä, onko pieni vai iso
- lapsella on hyviä ja huonoja päiviä

2.4.Ajattelun kehitys

- into oppia uutta, utelias ja tiedonhaluinen, tiedon oltava oikeaa, faktatietoa, kiinnostuu lähiympäristöstä,
- lapsi on Piaget`n mukaan esioperationaalisella kaudella. Hän kykenee käsitteelliseen ajatteluun mielikuvien kautta, abstrakti ajattelu alkaa kehittyä, kiinnostus kouluasioihin herää, nauttii pohdiskeluvasta keskustelusta aikuisten kanssa, oivaltaa uusia asioita.
- konkreettinen ja havaintoihin perustuva ajattelu

2.5. Leikki

- haluaa osallistua yhteisleikkiin, pelit mieluisia, liikuntaleikit, leikistä kuvastuu, missä kehitysvaiheessa lapsi on
- leikit pitkäjänteisiä, lelujen käyttö tarkoituksenmukaista.
- leikeissä yhdistyy kyky todellisuuden muovaamiseen

3. MITÄ ESIOPETUS SISÄLTÄÄ?

Esiopetussuunnitelman rungon muodostaa ympäristö- ja luonnontieto.

Lähtökohtana on sosiaalisuus, siihen kasvattaminen ja ohjaaminen. Esiopetuksessa käytettävät työtavat, projekti- ja teematyöt, tekemällä ja leikkimällä oppiminen tukevat sosiaalistumisprosessia. Esiopetus on kokonaiskasvatusta, mutta siihen liittyy aikuisen suunnittelemat, ohjatut tuokiot.

Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet ovat leikki, ympäristö ja luonnontieto, kieli ja vuorovaikutus, matematiikka, etiikka ja katsomus, taide ja kulttuuri, terveys sekä fyysinen ja motorinen kehitys.

3.1. Leikki

Leikki kehittää lasta kokonaisvaltaisemmin kuin yksikään muu toimintamuoto, mihin lapsi kykenee. Leikkiessään lapsi on luova, hän kokeilee, oivaltaa ja ilmentää itseään juuri hänelle ominaisella tavalla. Se on lapselle tyypillistä toimintaa ottaa selvää ympäristöstä, ihmisistä, eläimistä ja muista ilmiöistä. Esiopetusikäinen tarvitsee aikaa, tilaa ja välineistöä sekä erilaisia materiaaleja, jotta leikkiminen on mahdollista. Leikkivää lasta havainnoiva aikuinen saa tietoa siitä, mitä lapsi on oppinut tai parhaillaan oppimassa.

Lapset suunnittelevat yhdessä leikkiään, leikin ideaa, roolijakoa ja esineiden käyttöä. Leikki on pitkäjännitteistä; leikki-ideat saadaan toteutettua ja niitä kehitellään eteenpäin lasten omilla ehdoilla. Liikuntaleikit kiehtovat kuusivuotiasta. Niissä aikuisen ohjaus on tarpeen, sillä leikit voivat olla rajuja eivätkä lapset osaa välttämättä lopettaa ajoissa.

Leikin merkitys lapsen kehitykselle näkyy mm. seuraavissa seikoissa. Leikki on lapsen ensisijainen oppimisympäristö. Se vaikuttaa lapsen luonteen ja tahdon kehitykseen. Leikkitilanteet vaativat pitkäjännitteisyyttä, kärsivällisyyttä, päättäväisyyttä, itsehillintää jne. Leikkiessä lapsen kielellinen ilmaisu ja sanavarasto kehittyvät ja laajenevat.

Leikki edistää ja kehittää lapsen tunne-elämää sekä motorisia toimintoja. Ensiarvoisen tärkeä merkitys leikillä on lapsen sosiaaliselle kehitykselle.

Esiopetusikäiselle tyypillisiä leikin muotoja ovat sääntöleikit, roolileikit, rakenteluleikit, liikuntaleikit, laulu- ja piirileikit, pelit, vesi- ja hiekkaleikit, pihaleikit ja ilmaisuleikit. Leikki voi olla luovaa ja vapaata, sääntöjenmukaista tai aikuisen ohjaamaa tavoitteellista, didaktista leikkiä. Esiopetusikäisen jokaiseen päivään kuuluu luontevana ja myös pakollisena asiana leikki ja leikkiminen.

3.2.Ympäristö- ja luonnontieto

Esiopetuksessa on painotettava ihmisen ja hänen elinympäristönsä vuorovaikutussuhdetta. Erityinen huomio on kiinnitettävä luontoon ja ihmiseen sen osana. Ympäristö- ja luonnontieto ovat keskusaiheena esiopetussuunnitelmassa. Erityispiirteenä on tutustua kotiseudun kulttuuriin sekä kotiseutuasioihin ennen ja nyt. Tavoitteena on tukea lapsen kehitystä luontoa ja rakennettua ympäristöä kunnioittavaksi yksilöksi.

Ympäristö- ja luonnontiedon oppimiseen ja opetukseen sopivat keskeiset esiopetuksen työtavat. Teema- ja projektityöt, kokeilu, tutkiminen ja keksiminen, elämysten, leikin ja toimintojen kautta oppiminen sekä ryhmissä toimiminen edesauttavat lasta jäsentymään osaksi elinympäristöään. Lapsi voi olla aktiivisesti mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa opetusta esim. käsitekarttatekniikkaa käyttäen. Retkeilemällä lapsen on mahdollista seikkailla ja kokea jännitystä.

Sisällöt ovat:

- kulttuuriaines
  - o vierailut kunnan, seurakunnan tai yksityisten järjestämässä näyttelyissä tai esityksissä
- juhla-aines
  - o vuoden kiertoon liittyvät ajankohtaiset juhlat: mm. isänpäivä, äitienpäivä, pyhäinpäivä, lasten omat syntymäpäivät, itsenäisyyspäivä, jouluku, loppiainen, laskiainen, pääsiäinen, vappu, helluntai, juhannus
  - o muut juhlapäivät: mm. Kansallinen veteraanipäivä, Aleksis Kiven päivä, Runebergin päivä, ystävänpäivä ja Kalevalan päivä.

- kotiseutuaines
  - o tutustumisretket kunnan eri laitoksiin ja yrityksiin (kaupat, tehtaat, maatalot)
  - o kotiseutumuseokäynti ja mahdolliset kotimuseokäynnit
  - o muut lähiympäristön muistomerkit tai historialliset paikat
  - o lähiympäristön nimistön tutkiminen ja kartoitus
- lähiympäristöaines
  - o rakennetun lähiympäristön tutkiminen
  - o retket lähellä oleviin metsiin eri vuodenaikoina luonnonkauneudesta nauttien
  - o marjastus, kalastus
- vuodenaika-aines
  - o luonnon seuraamista ja tutkimista eri vuodenaikoina (sää, kasvit, eläimet, eloton luonto, lumi, vesi, ilma)
- luonnonsuojeluaines
  - o kaikilla retkillä luonnonsuojelun sekä luonnon ja ihmisen välisen vuorovaikutussuhteen voi ottaa esille. Kiinnitetään huomio, miten ihminen kohtelee ympäristöään ainakin seuraavista näkökulmista: siivoaminen keväällä, rakennusten kunnosta huolehtiminen, vuodenaikakoristelut, roskien keräys omista eväistä, lintujen ruokinta talvella, kukkien tai taimien istutus ja hoito ulkona ja sisällä, omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen ulkona ja sisällä, kompostointi
- erilaiset ajankohtaiset asiat ja tapahtumat -aines
  - o eläinten viikko tms. ohjaajan ja lasten valinnan mukaan
- liikennekasvatusaines
  - o tavallisimpien lapsen lähiympäristössä olevien merkkien oppiminen sekä jalankulkijan ja pyöräilijän tärkeimpien liikennesääntöjen oppiminen

3.3. Kieli ja vuorovaikutus

Kieli on ajattelun ja ilmaisun väline. Oppimiensa käsitteiden avulla lapsi jäsentää ympäristöään ja rakentaa maailmankuvansa. Esiopetuksessa tulee tukea lapsen ajattelun, sosiaalisuuden, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja oppimisprosessia erityisesti kielen avulla. Samalla lisätään lapsen valmiuksia luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen.

Keskeisellä sijalla on monipuolinen lastenkirjallisuus ja sen työstäminen eri tavoin. Pääpaino on lukemisvalmiuksien kehittämisessä, ei lukemaan opettamisessa. Lapsi tutustuu leikin ja hyvin suunnitellun oppimisympäristön avulla kieleen ja kielen rakenteisiin, kokee

oppimisen ja ilmaisun iloa kielen valloittajana ja käyttäjänä. Samalla hänen itsetuntonsa kohenee. Lapsi kehittää kieltään kyselemällä, kuuntelemalla, keskustelemalla ja monipuolisten elämysten kautta. Lapsi oppii uusia käsitteitä ja niiden keskinäisiä suhteita. Sanavarasto laajenee ja kielen tiedostaminen vahvistuu. Tätä kautta hänen ajattelu- ja päättelykykynsä kehittyvät.

Kielen ja vuorovaikutuksen tavoitteet ovat kuuntelu ja keskittymistaito, puhemotoriikan hallinta, puheilmaisu ja kommunikaatiotaidot (keskustelu), taito käyttää kaikkia aisteja havaintojen tekoon, käden ja silmän yhteistyökyky, yleinen oppimismotivaatio ja kulttuuri-identiteetin vahvistuminen.

3.3.1. Työtavat

Kielellisen kehityksen osa-alueita voidaan tukea suunnittelemalla toimintaa, jossa seuraavat tekijät vaihtelevat:

- puhuminen: keskustelut omista kokemuksista, luetusta kirjasta, opetuskeskustelut, kerrotut tarinat, vitsit, lorut jne.
- kuunteleminen: äänteet, sanat, rytmitykset (tavut), sadut, lorut, riimit, kirjat
- tunnistaminen: kirjainten, sanojen ja tavujen tunnistaminen näkemällä, kuulemalla ja tuntoaistin avulla
- tekeminen: leikki, pelit, lukuleikit, tehtävät, lukeminen ja kirjoittaminen, oman ilmaisun kehittäminen (nukketeatteri, roolileikit, omat näytelmät), juhlat, saduttaminen

3.3.2. Kielen ja vuorovaikutuksen sisällöt

Havaintotoiminnan kehittäminen

- näköaistiin perustuvat tehtävät; erilaisuus - samanlaisuus, muodot, pienet eroavuudet, suunta (kirjoitussuunta vasemmalta oikealle)
- kuuloaistiin perustuvat erottelutehtävät; erilaiset äänet, äänen kesto ja korkeus, äänteiden rytmi, millä äänteellä sana alkaa, lorut, riimit jne.
- tuntoaistiin perustuvat erottelutehtävät; eri materiaalit esim kirjaimien piirtämistä hiekkaan, sahajauhoon, isot liikkeet, pienet liikkeet, rytmin taputtaminen

Kielen ja puheen kehittäminen

- äänenkäyttö ja artikulointi
- sanasujuvuus, puheensujuvuus
- lausetaju
- kielen rakenteiden ja muodon hallinta
- keskustelut, kirjojen, satujen ja lorujen lukeminen, Satulakka -kirja ja tehtävät, kuuntelutehtävät, lukuleikit, kuvasta kertominen

Ajattelun ja käsitteenmuodostuksen kehittäminen

- esineiden ja asioiden nimeäminen
- ylä- ja alakäsitteet
- johdonmukainen järjestys
- syy-yhteyksien tajuaaminen
- kriittinen ajattelu

Oma ilmaisu

- keskustelut
- omat sadut, lorut
- leikki, roolileikki, nukketheateri, pienet näytelmät
- ohjelma- numerot juhlissa

Erilaisiin viestintämuotoihin tutustuminen

- sanomalehdet, radio, puhelin, TV

Vieraisiin kieliin tutustuminen

- leikinomaisesti tutustutaan esim Englantiin, Ruotsiin jne.

Kulttuuriin osallistuminen

- vierailut ja vierailijat

Motto:

Minkä kuulen
sen unohdan,
minkä näen
sen muistan,
minkä teen
sen ymmärrän.
(vanha kiinalainen sananlasku)

3.4. Matematiikka

Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Samoin luodaan myönteinen asenne matematiikkaa kohtaan. Myönteisten kokemusten saaminen edistää matematiikan oppimista myöhemmin kouluiässä, kannustaa yrittämään ja kohottaa lapsen itsetuntoa.

Luokittelun, vertailun ja järjestämisen avulla lapsi tutkii ja jäsentää ympäristönsä esineitä, eliöitä, kappaleita, kuvioita, aineita ja ilmiöitä muotojen ja määrien sekä muiden ominaisuuksiensa perusteella.

Matematiikan tavoitteita

- luoda myönteinen asenne matematiikkaa kohtaan
- tehdä matematiikasta kiinnostavaa ja motivoivaa
- tukea lasten ongelmaratkaisutaitoja ja matemaattista ymmärrystä
- tutustua matemaattisiin peruskäsitteisiin
- antaa lapselle mahdollisuus oppia matematiikkaa monien aistikanavien välityksellä havainnollisesti
- antaa lapsen olla luova ja kokeileva
- lapsi oppii tarkkailemaan myös omaa ajattelemistaan

3.4.1. Matematiikan työtavat

1. Leikit ja pelit

Matematiikkaan tutustuminen tapahtuu kiireettömästi toiminnan, kokeilun ja leikkimisen avulla. Mekaanisen oppimisen sijaan autetaan lasta itse löytämään ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin.

2. Keskustelut

Aikuisen tehtävänä on antaa oikea termistö keskustelun ja ongelmien ratkaisun välineeksi sekä tarkistaa, onko lapsi ymmärtänyt asian.

3. Arkipäivän toiminnot

Jokapäiväiseen elämään ja lapsen ympäristöön liittyy paljon määrällisiä ja avaruudellisia suhteita, ajallisia käsitteitä, laskemista, mittaamista, arvioimista, ratkaisemista, muistamista, päättelemistä ja pohtimista.

3.4.2. Matematiikan taidot ja sisällöt

1. Luokittelu

Ryhmien luokittelu eri ominaisuuksien perusteella.

2. Vertailu ja yksi -yhteen vastaavuus

Enemmän - vähemmän - yhtä monta,
suurempi - pienempi - yhtä suuri
edessä - takana, vasen - oikea, ylhäällä - alhaalla,
painavampi - kevyempi - yhtä painava,
aikaisemmin - myöhemmin, jne

3. Yksilöllisiä ongelmanratkaisu- ja soveltamistehtäviä

4. Lukukäsite

Selvitetään lukusana - lukumäärä ja numero-yhteys.

lukumäärä (***)

lukusana (" kolme ") numeromerkintä (3)

Totutellaan alusta pitäen käyttämään oikeita käsitteitä.

5. Lukujonotaidot

Liikutaan lukusuoralla eteen- ja taaksepäin. Tämä taito on edellytys yhteen- ja vähennyslaskulle. Lasten pääsääntöinen lukualue on 0-20. Suurempiakin lukuja voi harjoitella esim. piilosleikin avulla aikuisen opastaessa.

6. Lukujen hajottaminen ja koonta sekä pienet laskutoimitukset:

Lukujen hajottaminen ja koonta on yhteen- ja vähennyslaskuja edeltävä taito.

7. Mittaaminen

Mitataan lämpötilaa, aikaa, pituutta, massaa, tilavuutta.

8. Geometria

Tutustutaan tasokuvioihin ja kappaleisiin.

9. Tilastot

Laaditaan yksinkertaisia tilastoja esim. pylväsdiagrammin muotoon (suosikkiruokat, harrastukset jne.)

3.5. Etiikka ja katsomus

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perustuslain 11 §:n turvaama oikeus, jota esiopetusikäisten kohdalla käyttää huoltaja. Esiopetukseen sisältyy eettistä kasvatusta ja kulttuurista katsomuskasvatusta.

Perustuslain 6 §:n säännösten puitteissa esiopetukseen sisältyy myös uskontokasvatusta ja sille vaihtoehtoista elämäkatsomustietokasvatusta. Huoltajan valinnan mukaan lapsi osallistuu tällöin joko järjestettyyn uskontokasvatukseen, elämäkatsomustietokasvatukseen tai muuhun opetukseen.

Tiettyyn uskontokuntaan kuuluvien tai uskontokuntiin kuulumattomien lasten vähäisestä määrästä tai muusta erityisestä opetuksen järjestämiseen liittyvästä hyväksyttävästä syystä esiopetuksen järjestäjä voi päättää, ettei kyseisen uskontokunnan tunnustuksen mukaista uskontokasvatusta tai elämäkatsomustietokasvatusta järjestetä.

Esiopetuksen uskontokasvatus noudattaa perusopetuslain tavoitteita. Opetuksessa kunnioitetaan lapsen ja hänen perheensä vakaumusta. Myös uskontokasvatuksessa huomioidaan lapsen kokonaisvaltaisuus sekä lapsen kehitystaso. Lapsen kykyyn omaksua uusia asioita vaikuttavat hänen aikaisemmat elämäkokemuksensa.

Uskonnollisen kasvatuksen avulla lapsen kehitystä pyritään tukemaan mm. vahvistamalla turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta sekä korostamalla lähimmäisenrakkauden merkitystä. Näihin tavoitteisiin päästään kaikkien aistien kautta tapahtuvalla aidolla vuorovaikutuksella. Aikuisen ja lapsen vuorovaikutus ja hyvä suhde on lapsen luottamuksen perustana.

Sisältö

Lapsi saa kokemuksen turvallisesta taivaan isästä ja rukouksesta.

Lapsi saa vastauksia kysymyksiinsä.

Lasta ohjataan erottamaan oikea ja väärä.

Lapsi saa tietoa kristillisistä tavoista ja juhlista (kirkkovuosi: joulu, loppiainen, pitkäperjantai, pääsiäinen, Kristuksen taivaaseenastumisen päivä, helluntai, kolminaisuuden päivä, juhannus, Mikkelinpäivä, pyhäinpäivä, tuomiosunnuntai, adventti).

Lapsi tutustuu virsiin ja hengellisiin lauluihin.

Lapsi tutustuu oman seurakunnan kirkkoon, hautausmaahan ja muihin rakennuksiin.

Lapsi tutustuu hengelliseen kirjallisuuteen.

Kulttuurista katsomuskasvatusta opetetaan kaikille lapsille yhteisenä.

Kulttuurisen katsomuskasvatuksen tavoitteena on katsomuksellisen ajattelun kehittyminen. Tähän liittyy lapsen kuulluksi tuleminen katsomuksellisissa elämänskysymyksissä, mahdollisuus kartuttaa katsomuksellista yleissivistystä tutustumalla oman katsomuksen ja muiden lapsiryhmässä edustettuina olevien uskontojen ja vakaumusten tapoihin sekä mahdollisuus oppia tuntemaan ja arvostamaan oman kotiseudun kulttuuri- ja luontoperintöä.

3.6. Terveys

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Lasta autetaan tiedostamaan itsensä suhteessa muihin ja ympäristöön antamalla myönteisiä kokemuksia ja osallistumisen mahdollisuuksia. Luonnollisissa arkipäivän tilanteissa edistetään lapsen valmiuksia ymmärtää ja ottaa vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudestaan. Lasta ohjataan liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä.

Lasta ohjataan huolehtimaan terveydestään ja päivittäisestä henkilökohtaisesta hygieniastaan. Lapsen terveellisiä ruokatottumuksia tuetaan ja lasta ohjataan hyviin ruokailutapoihin. Toiminnalla ja tapakasvatuksella lasta ohjataan myönteisiin ihmissuhteisiin ja tunne-elämän terveyteen sekä välttämään väkivaltaa.

3.7. Fyysinen ja motorinen kehitys

Päivittäinen monipuolinen liikunta on välttämätöntä lapsen tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja terveydelle.

Liikunta kehittää lapsen kokonaispersoonallisuutta, sosiaalisia taitoja ja keskittymiskykyä. Motorinen kehitys on pohjana kaikelle myöhemmälle oppimiselle, ja se luo edellytyksiä havaintotoiminnoille, oppimiselle ja ajattelulle. Myös abstraktin ajattelun kehittyminen vaatii konkreettista tietoa kehosta ja ympärillä olevasta maailmasta.

Liikkuminen ja leikki ovat esikouluikäisen hallitsevia toimintoja ja tehokkaimpia oppimistapoja. Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä enemmän hän oppii taitoja ja asioita katselemalla ja itse kokeilemalla. Lapselle tulisi tarjota paljon motorista toimintaa ja harjoitusta, sillä motoristen taitojen vajavaisuus tai puuttuminen häiritsevät uusien taitojen omaksumista.

Lapsella on oikeus kokea liikunnan iloa erilaisten liikuntamuotojen kautta. Liikunnan avulla lapsi rentoutuu fyysisesti ja psyykkisesti ja saa mahdollisuuden kokea mielihyvää. Terveellisiin elintapoihin kuuluu säännöllinen liikunta ja jo esikoulussa pyritään ohjaamaan lasta myönteiseen asenteeseen elinikäistä liikkumista kohtaan.

Ryhmässä toimiminen, hyvät käytöstavat, luovuus ja omatoimisuus kehittyvät huomaamatta liikunnallisissa tilanteissa.

3.7.1. Lapsen liikunnallisen kehityksen tikapuut

Lapsen motorista kehitystä voi verrata tikapuita pitkin kiipeämiseen. Oikaisumahdollisuuksia ei ole lapsen siitä kärsimättä. Ylemmän tason kypsyminen vaatii riittävän alempien tasojen hallinnan.

Kehityksen tietoisuuden tasot:

- 3) hienomotoriset taidot
- 2) karkeamotoriikan hallinta
- 1) tietoisuus omasta kehosta

3.7.2. Liikunnan lukutaito

Liikunnan lukutaito on lapsen oppimisen kannalta yhtä tärkeä kuin tekstin lukutaito. Lapsi oppii tiedostamaan omat kykynsä ja oppii hallitsemaan niitä. Liikunnan lukutaito auttaa käsitteiden oppimista ja sen kautta tukee lapsen kielellisiä, musiikillisia, kuvallisia ja matemaattisia taitoja ja valmiuksia.

Liikunnan lukutaitoon sisältyy:

1. Hyvä oman kehon tuntemus

Lapsi oppii nimeämään ja tunnistamaan kehon osia ja näiden välisiä suhteita.

2. Perusliikkeiden hallinta

Perusliikkeet tarkoittavat päivittäiseen elämään liittyviä välttämättömiä taitoja kuten juoksu ja kävely. Liikkeitä harjoitellaan ja toistetaan, kunnes ne automatisoituvat. Tämä vähentää kognitiivista kuormitusta.

"Olipa tuhatjalkainen iloinen ja onnessaan, kunnes konna tuli pilanpäiten sanomaan: Kerro mulle, mikä jalka tulee minkä jäljessä? Kaikki jalat pysähtyivät, kun aivot alkoivat miettiä, millaista onkaan kävellä."

T.S.Eliot

3. Minäkuvan muodostuminen:

Myönteiset kokemukset liikunnasta edesauttavat hyvän itsetunnon kehittymistä.

Esikouluikäinen lapsi hallitsee jo liikunnan perustaidot. Lapsen taidot hioutuvat joustavammaksi ja liikkeiden samanaikainen tai perättäinen yhdistäminen alkaa onnistua. Lajitaitojen harjoittelu voi alkaa.

3.7.3. Liikunnan sisältö

Pelit ja liikuntaleikit

Palloilu

Voimistelu

- satuliikunta
- liikuntaradat
- teline- ja välinevoimistelu

Luova liikunta, temppuilu ja nassikkapaini

Hiihto, luistelu ja lumileikit

- hiihdon ja luistelun alkeet
- välineisiin tutustuminen
- omista tavaroista huolehtiminen
- omatoiminen pukeutuminen
- talvesta nauttiminen

Veteen tutustuminen ja uinnin alkeet

Suunnistus

- tutustumisleikit pihaan ja ympäristöön
- suunnistuksen alkeet

Ohjatun liikunnan perusaines rakentuu

- leikistä
- perusliikkeistä (kävely, juoksu, hyppääminen, pallon heitto ja kiinniotto, kieriminen)
- liiketekijöistä (suunta, voima, tila, aika, taso)
- liikuntaa monipuolistavista elementeistä (aistiharjoitukset, oman kehon tuntemisharjoitukset, rytmi- ja luovuusharjoitukset)

3.8. Taide ja kulttuuri

Esiopetuksessa musiikki- ja muut taidekokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä. Kuvia tekemällä, valmistamalla esineitä käsin, musisoimalla, draamaharjoituksilla, tanssimalla ja liikkumalla lapsen luovuus, mielikuvitus ja itseilmaisuus harjaantuvat. lapselle tarjotaan tilaisuus tutustua viestintävälineisiin ja harjoitella niiden käyttöä.

Esiopetuksen tavoitteena on tukea lapsen esteettisen tajun kehittymistä ja auttaa lasta havaitsemaan, säilyttämään ja suojelemaan kauneutta luonnossa, taiteessa ja ihmisen tekemässä ympäristössä. Taideaineet antavat lapselle mahdollisuuden elämyksiin ja rentoutumiseen. Lapsen mielikuvitus rikastuu ja hän saa aineksia, jotka välittävät runsaasti mielikuvia. Lapsi saa eläytyä taiteen eri lajeihin sekä oppia ilmaisemaan itseään musiikin ja kuvallisen ilmaisun avulla, dramatisoimalla sekä tekemällä erilaisia käden töitä. Taideaineissa korostuu tekemisen prosessi. Lasten työt ovat näkyvillä ja niitä arvostetaan.

3.8.1. Musiikki

Musiikin tavoitteita ovat: kiinnostus musiikkia kohtaan, siitä nauttiminen
musiikin tuottaminen soittaen ja laulaen
välineistä huolehtiminen
rytmi- ja melodiatajun kehittäminen
itseluottamuksen lujittaminen
keskittymiskyvyn kehittäminen, kuuntelutaito
luovan ajattelun kehittäminen
musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen

Sisältö:

Musiikin kuuntelu: lastenlaulut, erilaiset äänet, lasten esitykset, klassinen ja muu musiikki

Soittaminen: kehosoitin, erilaisiin soittimiin tutustuminen, rytmikka, yhdessä ja yksin soittaminen

Laulaminen: yhdessä ja yksin laulaminen, laululeikit, esiintyminen juhlissa

Musiikkiliikunta: piirileikit ja vapaa musiikin mukaan liikkuminen

3.8.2. Kuvallinen ilmaisu

Kuvallisen ilmaisun tavoitteita ovat:

silmän ja käden yhteistyön kehittäminen

hienomotoriikan kehittäminen

luova ilmaisu, oman sisäisen maailman jäsentäminen

elämysellisyys, itsetunnon kehittyminen, omien ja toisten töiden arvostaminen

keskittymiskyvyn lisääminen

estetiikan tajun kehittyminen

välineistä huolehtiminen

säästäväisyys

luonnonmateriaalien käyttö

Sisältö

- Tekeminen: piirtäminen, maalaaminen, muovailu, repiminen, leikkaaminen, sommittelu, taittelu, askartelu, rakentelu, painanta jne.
- Kokeilut: värikokeilut, eri materiaalit, valo ja varjo, ym.
- Estetiikka: omat näyttelyt, vierailut taidenäyttelyissä, taiteilijavierailut, töiden tarkastelua.

3.8.3. Käden työt

Tavoitteet

- hienomotoriikan kehittäminen
- työtapoihin, materiaaleihin, välineisiin ja tekniikoihin tutustuminen
- suunnittelutaidon ja luovuuden kehittäminen
- keskittymiskyvyn kehittäminen
- työympäristöstä ja välineistä huolehtiminen
- säästäväisyys
- sosiaalisuuden kehittäminen ja turvallisuuden huomioiminen
- ilon ja elämysten kokeminen
- töiden viimeistely

Sisältö

Pienet puutyöt: esim. sahaus, naulaus, poraaminen, puumateriaalin käsittely, liimaus

Erilaiset ompelu- ja pujottelutyöt, kankaan painanta

Solminta: esim. kengännauhat, langan päähän solmu, nyörit

Askartelu; ohjattu ja luova ilmaisu teemoihin liittyen

4. YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN JA MUIDEN SIDOSRYHMIEN KANSSA SEKÄ OPPILASHUOLTOTYÖ

Esiopetus tukee kodin kasvatustoimintaa, vanhempien asiantuntemusta lastensa suhteen arvostetaan. Yhteistyö perustuu tasavertaiseen, molemminpuoliseen, luottamukselliseen vuorovaikutukseen. Kodin, esiopetuksen ja koulun yhteistyö tukee lapsen kehitystä ja turvaa sisältöjen jatkuvuuden. Lapsella on oikeus turvalliseen, luotettavaan ja pysyvään aikuiskontaktiin. Esikoulun ja koulun välisellä yhteistyöllä poistetaan mahdollisia pelkoja ja taataan lapselle turvallinen olo kouluun siirryttäessä. Suunnitelma esiopetuksen toteuttamiseksi laaditaan yhdessä huoltajien kanssa.

4.1. Mitä yhteistyö on?

Empaattinen kuuntelu

- päivittäiset keskustelut lasta tuotaessa ja haettaessa tai erikseen varattuna aikana

Lapsen, vanhempien ja ohjaajan välisen suhteen tukeminen, painopisteenä johdonmukaisuus

- käytännön tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä molemmin puolin.
- tiedotetaan teemoista ja toiminnasta
- ohjaaja vastaanottaa ja huomioi jokaisen lapsen yksilönä

Vanhempien ottaminen mukaan yhteistyöhön, esim.

- tuetaan vanhempien itsetuntoa kasvattajina
- kuunnellaan vanhempien toivomuksia yhteistyömuodoista ja -tahoista (vanhempainillat, vanhempainvartit, reissuvihko, ilmoitustaulu, tiedotteet, puhelinkeskustelut, juhlat, talkoot, tempaukset, avoimien ovien päivät)

Yhteistyö koulun tai päivähoidon kanssa, kuten esim.

- kummiluokkatoiminta
- yhteistyö toisten luokkien/ryhmien ja opettajien kanssa
- yhteiset retket ja juhlat

Yhteistyö muiden tahojen kanssa, kuten esim.

- neuvola, kouluterveydenhuolto, hammashuolto
- tarvittaessa perheneuvola, erityisopettaja ja muut erityistyöntekijät, kuntoutusohjaaja, sosiaali-/lastensuojeluviranomaiset

Yhteistyö eri esiopetusryhmien välillä

Yhteistyö alkuopettajien kanssa

4.2. Oppilashuoltotyö

Esiopetuksen oppilashuoltotyö on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Se edistää ja ylläpitää hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia ja lisää niiden edellytyksiä yksilö- ja yhteisötasolla. Oppilashuollon avulla voidaan tunnistaa lapsen kehityksen tai oppimisen esteet varhaisessa vaiheessa ja niihin voidaan puuttua. Huolehditaan myös siitä, että opetukseen tarkoitettut tilat ja välineet ovat turvallisia sekä seurataan, että kukaan ei esiopetuksessa joudu väkivallan tai kiusaamisen kohteeksi. Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille esiopetuksen parissa työskenteleville ja sitä tehdään yhteistyössä kotien kanssa.

5. ARVIOINTI

Arviointi on osa kasvatusprosessia. Arvioinnin avulla opettaja saa tietoa koko lapsiryhmän kehityksestä ja jokaisen lapsen yksilöllisestä oppimis- ja kasvamisprosessista. Myös vanhemmat saavat luotettavaa tietoa lapsensa edistymisestä. Lapsikin kaipaa kannustavaa palautetta edistysaskeleistaan.

Opettaja huomaa erityisopetusta tarvitsevat lapset mahdollisimman pian, jotta lapsen kuntoutusta ja tulevaa koulumuotoa päästään suunnittelemaan yhteistyössä vanhempien, opettajien, erityisopettajien ja kouluterveydenhuollon ym. tahojen kanssa. Havainnoinnin ja seuraamisen tukena opettaja käyttää valintansa mukaan valmiita mittareita kuten KPT, Breuer-Weuffen, Pietilän liikuntatesti sekä muut mahdolliset testit.

Arvioinnin tehtävänä on tukea ja ohjata lasta myönteisellä tavalla sekä kannustaa häntä kehityksessään. Arviointipalautteen avulla pyritään antamaan lapselle välineitä positiiviseen minäkuvan rakentamiseen. Positiivisen ja samalla realistisen minäkuvan muodostumista auttaa lapsen itsearviointi. Se voidaan toteuttaa esim. portfoliota eli lapsen omien töiden kansiota rakentamalla. Kansio voi seurata lasta esiopetuksesta kouluun.

Opettaja arvioi työtään ja työskentelyään säännöllisesti lasten toiminnan ja palautteen kautta. Myös oppimisympäristö on arvioinnin

kohteena. Liitteenä on malli alkukasvatuksen oppimisympäristöstä (ks. liite 2).

Esiopetukseen osallistunut lapsi saa todistuksen esiopetukseen osallistumisestaan.

6. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN ESIOPETUS

Esiopetuksessa erityistä tukea tarvitsevat lapset, joiden kehityksen, kasvun ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet sairauden, vamman tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat lapset, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea kasvulleen. Erityiseen tukeen ovat oikeutettuja myös lapset, joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden ja huoltajan mukaan kehityksessään oppimisvalmiuksiin liittyviä riskitekijöitä. Lisäksi erityistä tukea esiopetuksessa tulee antaa lapsille, jotka ovat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä tai joiden perusopetuksen aloittamista on päätetty siirtää vuotta myöhemmäksi, sekä lapset, jotka otetaan tai siirretään erityisopetukseen esiopetuksen aikana.

Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tulee laatia lapsen esiopetuksen suunnitelma yhdessä huoltajan ja tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelman tulee sisältää lapsen kasvulle ja kehitykselle asetettavat tavoitteet sekä arvio lapsen vahvuuksista ja oppimiseen liittyvistä riskitekijöistä ja vaikeuksista. Suunnitelmaan kirjataan lapsen oppimisympäristöön liittyvät muutostarpeet sekä opetukseen osallistumisen edellyttämät tuki- ja oppilashuoltopalvelut, niistä vastaavat tahot ja edistymisen seuranta ja arviointi. Niille lapsille, jotka on otettu tai siirretty erityisopetukseen, suunnitelman laaditaan henkilökohtaiseksi opetuksen järjestämistä koskevaksi suunnitelmaksi.

Erityisopetus esiopetuksen aikana järjestetään pääasiassa muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena tai pienryhmä- ja yksilötyöskentelynä. Erityistä tukea tarvitsevista lapsista voidaan muodostaa myös oma ryhmä.

Liite 1

Kouluvalmiuden osatekijät

Kouluvalmiuden osatekijöinä on pidetty seuraavia valmiuksia:

Somaattinen eli fyysinen valmius

Lapsen elimistön tulee kyetä kestämään koulumatkan ja koulupäivän aiheuttama rasitus. Monet lapset ovat tottuneet pitkään hoitopäivään jo päiväkodissa, mutta siellä on ollut mahdollisuus levätä päivällä. Koulupäivän ja tilojen järjestelyllä voidaan tarjota lapsille mahdollisuuksia myös rauhalliseen oleskeluun.

Motorinen valmius

Lapsen tulee kyetä istumaan paikallaan (noin puoli tuntia kerrallaan), jolta hän kykenisi seuraamaan opetusta ja keskittymään siihen. Nykyisin lapsia ei istuteta pitkiä aikoja yhtäjaksoisesti paikoillaan, vaan useassa koulussa toiminnallisuus on lisääntynyt ja täten on myös mahdollisuus välillä liikkua. Lukeminen ja kirjoittaminen edellyttävät riittävää silmän ja käden koordinaatiota eli yhteistyötä. Lapsen tulisi myös kyetä huolehtimaan itsenäisesti pukeutumisestaan, ruokailustaan ja WC-käynneistä.

Älyllinen valmius

Lapsella tulee olla riittävä sanavarasto, kyky ymmärtää puhetta, taitoa kertoa kuvista ja kokemuksista ja taitoa keskustella. Lapsilla, joille on luettu, joiden kanssa on keskusteltu ja joita on kuunneltu, on hyvä pohja koulunkäyntiin. Nykyisin varhaiskasvatuksessa korostetaan sitä, että lapsen halu oppia asioita omilla ehdoillaan, tulisi tukea. Leikin ja elämyksellisyyden painottamisen ei tarvitse välttämättä olla ristiriidassa tutkimisen sekä lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen kanssa. Nämä asiat on mahdollista yhdistää. Tärkeintä on, että edetään lapsen ehdoilla, jokaisen lapsen omaa kehitysrytmiä ja mielenkiinnon kohteita kunnioittaen.

Tunne-elämän valmius

Lapsen tulee kyetä irrottautumaan kodista ja vanhemmistaan muutamaksi tunniksi päivässä ja hänelle tulisi olla halu kasvaa, oppia ja itsenäistyä. Lapsen tulisi kyetä kohtaamaan myös pettymyksiä menettämättä itsehillintäänsä sekä kykyä siirtyä vähitellen itsekeskeisyydestä toverien huomioonottamiseen. Mikäli lapsi on saavuttanut perusturvallisuuden ja perusluottamuksen tunteen, hänen on helppo tulla toimeen erilaisissa ympäristöissä ja kohdata erilaisia ihmisiä.

Sosiaalinen valmius

Lapsen tulisi kyetä osoittamaan myönteisiä tunteita ja myötäelämään. Hänen tulisi kyetä sopeutumaan ryhmätilanteisiin, pystyä kuuntelemaan

toisia, kertomaan oman mielipiteensä ja puolustamaan sitä. Sosiaalinen kanssakäyminen edellyttää myös kykyä kompromisseihin ja sääntöjen noudattamista.

Lähde: Aaltonen, Ojanen, Siren, Vilhunen, Vilen: Lapsen aika, 1998

Liite 2

Rakentelualue

- alue on varattu materiaaleilla, joilla lapset voivat rakennella ja leikkiä
- materiaalit voivat olla sekä valmismateriaaleja että itse tehtyjä ja myös keksittyjä: pahvilaatikot, ämpärit
- osa materiaaleista on tarkoitettu rakenteluun: legot, rakennuspalikat, laatikot
- materiaaleja, jotka mahdollistavat erottamisen osiin ja uudelleen liittämiseen: junat, rekka-autot, legot jne.
- materiaaleja, joita voi täyttää ja tyhjentää: ämpärit, pickup-autot, säiliöautot
- materiaaleja, joilla leikitään: nukkekodit, erilaiset eläimet, autot, veneet, helikopterit jne.

Kotialue

- kotialueen aktiviteettien avulla lapsi saa kosketuksen aikuisten ja isojen maailmaan, jolloin lapsi voi työskennellä toisten kanssa, ilmaista tunteita, käyttää monipuolisesti kieltään ja oppia eläytymään rooleihin ja tarpeisiin
- materiaalivalikoima on runsas; keittiövälineitä, joilla voi lajitella, täyttää, tyhjentää: kattilat, lusikat, lautaset..
- osa myös sellaisia, joilla voi "oikeasti" työskennellä: kuumentaa, paistaa, keittää, valmistaa ruokaa jne...
- mahdollistaa kuvittelu- ja roolileikit: nuket, nukkekodit, pienoispöydät, puhelimet, hellat, TV, kasvit, eläimet
- myös erilaisia "ammattimiesten" tavaroita": puusepän laatikko, postitoimistolalaatikko, lääkärinlaatikko, huoltoaseman laatikko, palolaatikko, kauppa jne..

Taidealue

- maalaamalla, värittämällä, tekemällä luonnoksia jne. lapset toteuttavat näkemänsä, kokemaansa sekä mielikuvitustaan
- kokemukset, elämykset ja prosessit ovat tärkeitä
- runsaasti taso-, ja pöytätilaa
- materiaaleina, papereita, kartonkeja, värejä, liimoja, lankoja, naruja, muovailuvälineitä, kyniä, luonnonmateriaaleja
- materiaaleilla voi lajitella ja rakentaa (neliöt, kuutiot, pullot sisältäen eri tuoksujia, äänirasiat, erilaiset pintamateriaalit jne.) asettaa järjestykseen (erikokoiset palikat, kuutiot, renkaat) liittää yhteen ja erottaa (esim. legot, palikat)
- materiaaleja voi tunnustella
- materiaaleihin kuuluu myös valokuvia, kuvia, lehtiä, kirjoja, käsinukkeja, tauluja jne..

Hiljainen alue

- työskentely on rauhallisempaa ja hiljaisempaa
- mahdollisuus myös lepoon
- kirjojen katselemista, lukemista ja pelaamista
- materiaaleja: lajitteluun, rakenteluun, pelaamiseen (neliöt, kuutiot, kolmiot, ympyrät, pienoisoradat, legot, magneetit jne.)
- tulkintaa ja mielikuvitusta edistävät materiaalit: lottopelit, käsinuket, valokuvat, kuvakirjat, loogiset kuvat jne.)

Askartelualue

- askartelualueen aktiviteetit ovat samantapaiset kuin taidealueella
- askartelussa voi painottaa taiteen lisäksi työskentelyä käsityötaidoissa kuten sahaaminen, metallityöt jne.
- askartelussa lapsi oppii ratkaisemaan ongelmia, suunnittelemaan, ajattelemaan ja tulkitsemaan asioita
- varustuksena mm. höyläpenkit, vasarat, puukot, sahat, naulat, ruuvit, liimaa, jne..

Hiekka- ja vesileikkialue

- vesi ja hiekka ovat lapsille mieluisia elementtejä
- sekoittaminen, kaivaminen, täyttämisen, muotoilu, hämmentäminen, kasaaminen, "läträäminen" jne.. opettavat lasta ymmärtämään pinnan, määrän ja ominaisuuksien vaihtelua
- hiekkakakut, leivät, talot, tunnelit, tiet jne. ovat osa mielikuvista ja leikkiä
- hiekka- ja vesileikkialueella on varustuksena esim. autot, ihmiset, kattilat, nuket, tunnelit, ämpärit, lapiot, sangot

Eläin- ja kasvialue

- kasveja ja eläimiä hoidetaan ja tutustutaan niiden elinehtoihin

Musiikki- ja liikunta-alue

- rytmin ja liikunnan kokeminen
- tilan, ajan ja rytmin yhteen sovittaminen
- elämyksien muodostaminen ääniä, rytmejä ja liikkeitä yhdistämällä
- tarvitaan tilaa, liikunta-, musiikki- ja motoriikan välineitä

Ulko- ja ulkoilualue

- mahdollisuus kiipeilyyn, keinumiseen, liukumiseen, ryömimiseen, hyppimiseen, työntämiseen, rakentamiseen, hiekkaleikkeihin ja erilaisiin peleihin.

Lähde: Maija-Liisa Linnilä: Toimintaympäristö alkukasvatuksessa, 1995